

Notitie

Een werkbare TU/e?

**Een onderzoek naar het Arbo-beleid van
de TU/e ten aanzien van studenten**

Deel 1:
Een inventarisatie

Werkgroep Arbo

November 2002

PF

Traverse 0.21

Postbus 513

5600 MB Eindhoven

Telefoon: 040 – 247 4221

E-mail: pf@tue.nl

Internet: www.tue.nl/pf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	5
2 Doel- en Probleemstelling	6
3 Verdeling verantwoordelijkheden Arbo en belangrijkste actoren	8
3.1 Verdeling verantwoordelijkheden voor Arbo	8
3.2 AMSO	9
3.3 Arbeidsinspectie	10
3.4 Wetgeving en positie student	11
3.5 Conclusies.....	13
4 TU/e brede inventarisatie van het Arbo-beleid en de uitvoering ervan	15
4.1 Welk Arbo-beleid wordt er gevoerd op deze faculteit/ bij deze instantie?	15
4.2 Hoe (in welke volgorde) wordt dit beleid uitgevoerd?	16
4.3 Met welke middelen wordt dit beleid uitgevoerd?	18
4.4 Wat zijn de aandachtspunten van het Arbo-beleid met betrekking tot studenten?	18
4.5 Wat is er bereikt met het beleid?	20
4.6 Wat is de positie van het Arbo-beleid binnen deze faculteit/ instantie?	21
4.7 Zijn er knelpunten in het beleid of de uitvoer daarvan?.....	22
4.8 Hoe is de relatie van deze faculteit/ instantie met AMSO?	23
4.9 Wat is de werkverhouding tussen de Arbo- en Milieucoördinator en de directeur bedrijfsvoering?	23
Afkortingenlijst	25

Niet opgenomen delen¹:

Deel 2: Conclusies en Aanbevelingen

Deel 3: Bijlagen

---

¹ Wegens de omvang van deze notitie is besloten deze in drie afzonderlijke delen te bundelen.

Samenvatting

In deze notitie wordt beschreven in welke mate het TU/e Arbo-beleid met betrekking tot studenten goed en effectief is.

Organisatie

De verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden van zowel studenten als medewerkers is op sommige plaatsen erg onduidelijk en/ of versnipperd. Op centraal niveau ontbreekt een duidelijke verantwoordelijkheid voor de aansturing van het arbo-beleid. AMSO (Arbo & Milieu Service Organisatie) verzorgt adviezen aan alle afdelingen, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering daarvan. Waar het studenten betreft ligt de verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden verdeeld over de directeur bedrijfsvoering en de opleidingsdirecteur. *Een integrale aanpak van werkplek en werkdruk ontbreekt* hierdoor in de meeste gevallen. Deze scheiding is ook aanwezig bij de taakverdeling van de arbeidsinspectie en de onderwijsinspectie.

De directeuren bedrijfsvoering en Arbo- en Milieucoördinatoren hebben niet altijd een even goed beeld van de studieactiviteiten van studenten. Er bestaat weinig zicht op de soorten gezondheidsklachten die studenten vanwege de studie oplopen en de aantallen daarvan. Ook worden studenten weinig betrokken bij het Arbo-beleid. Hierdoor worden problemen en gezondheidsklachten onderschat. De bedachte maatregelen zijn vaak *niet effectief*.

De positie van AMSO is niet precies duidelijk bij de faculteiten. Ze geeft advies en wordt vaak ingeschakeld bij problemen. Op dit moment ligt bij AMSO de nadruk van Arbo-beleid voor studenten op RSI-preventie. De aanpak hiervan verloopt niet vlekkeloos mede door de onderbezetting van AMSO. Dit probleem lijkt binnenkort opgelost te worden.

Bij de komende inspectieronde die de Arbeidsinspectie aangekondigd heeft bij alle universiteiten, zal specifiek gelet worden op RSI-risico's voor studenten. Dit naar aanleiding van de zorgelijke ontwikkeling van toenemende RSI-klachten onder studenten.

De handhavingcorrespondentie van de arbeidsinspectie (correspondentie over geconstateerde overtredingen) gaat niet naar de UR, FR of DR, maar naar het OPTUE (vakbond). Indirect worden de personeelsgeledingen uit raden hierover geïnformeerd, maar studentengeledingen krijgen deze informatie slechts incidenteel. Studenten worden tot nu toe *onvoldoende betrokken* bij Arbo-beleidskwesties.

Positie studenten

Studenten vallen sinds 1998 onder de Arbo-wet, om studenten en leerlingen een zelfde niveau van arbeidsbescherming te bieden als werknemers. Echter *enkele bepalingen uit de Arbo-wet gelden voor studenten niet*. Dit betreft welzijnsbepalingen zoals arbeidsinhoud en werkdruk.

De positie van studenten wordt verzwakt doordat zij meestal geen vaste werkplek hebben; dit wordt vaak gebruikt als excuus om werkplekken niet te hoeven verbeteren.

In de Arbo-wet staat dat medewerkers/ studenten verantwoording dragen de hun eigen veiligheid en gezondheid, maar ook voor die van de collegae en medestudenten. Vaak wordt het voorkomen van gezondheidsklachten afgeschoven op de eigen verantwoordelijkheid van de studenten. Echter: een student of medewerker kan pas de verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid en gezondheid

nemen als hij alle gevaren kent en weet hoe hij ongevallen en gezondheidsklachten kan voorkomen. Ook moeten de werkplek en de werkzaamheden de gelegenheid bieden om op een veilige manier te werken.

Studenten hebben ook een andere positie dan medewerkers, omdat er geen sprake is van een ondergeschiktheidsrelatie. Een medewerker moet instructies van zijn meerdere opvolgen, studenten hebben hier (weer) een eigen verantwoordelijkheid.

Een ander verschil in positie tussen medewerkers en studenten is dat medewerkers bij werkgerelateerde gezondheidsklachten bij de bedrijfsarts terechtkomen en studenten niet. De gezondheidsklachten van studenten worden hierdoor niet goed gevolgd, studenten krijgen geen begeleiding bij reïntegratie en krijgen alleen adviezen van de huisarts, die hun (studie)werkzaamheden niet kent. Alleen psychische klachten worden op de TU/e opgevangen door de studentenpsychologen.

Inventarisatie TU/e

Over het algemeen hebben de faculteiten en studentgerelateerde diensten van de TU/e *geen specifiek Arbo-beleid*. Bij het behandelen van zaken op het gebied van Arbo wordt uitgegaan van de TU/e-brede richtlijnen en de Arbo-wet. Het Arbo-beleid is meestal niet een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van een faculteit of dienst.

De uitvoer van het Arbo-beleid gebeurt voornamelijk aan de hand van Risico Inventarisaties & Evaluaties (RI&E's) en kan gekarakteriseerd worden als pragmatisch. Faculteiten die nog gaan verhuizen, wachten met grote aanpassingen en het doen van RI&E's tot zij verhuisd zijn. De uitvoering van het Arbo-beleid wordt belemmerd door het *gebrek aan duidelijkheid* over de verantwoordelijkheden en financiële middelen.

Over het algemeen wordt geconstateerd dat Arbo-zaken bij de verschillende faculteiten niet apart begroot zijn. Geld voor (incidentele) Arbo aankopen komt meestal uit een post onvoorzien of een post personeelskosten. Meubilair wordt vaak door de capaciteitsgroepen zelf betaald, hierdoor komen studentenvoorzieningen niet of nauwelijks aan bod. Bovendien gaat het vaak om goedkope en soms ongeschikte maatregelen.

Aan het RSI-beleid wordt het meeste aandacht besteed. Er zijn echter grote verschillen tussen de faculteiten.

Een aantal faculteiten vindt het Arbo-beleid met betrekking tot de student net zo belangrijk als dat van het personeel, bij andere faculteiten is er nog niet veel aandacht voor de student in vergelijking met personeel.

De onduidelijkheid omtrent tijdstip van verhuizingen (uitstellen Masterplan) zorgt ervoor dat de werkplekken niet aangepast worden.

De bewustwording van de student betreffende ARBO-zaken verschilt nogal per faculteit en kan overal verbeterd worden. Bij enkele faculteiten moeten studenten veiligheidsregels lezen en ondertekenen, bij de meeste faculteiten is het volgen van veiligheidsinstructies of RSI-workshops echter niet verplicht.

Het meest genoemde concrete probleem is het klimaat dat in alle oudere gebouwen slecht is, de hitte zorgt voor veel problemen. Dit is echter ook weer een afgeleide van het alomvattende financiële probleem.

De Arbo- en Milieucoördinator is verantwoording verschuldigd aan de directeur bedrijfsvoering en fungeert ook als adviseur. Mankementen worden door de directeur bedrijfsvoering met het faculteitsbestuur besproken, de Arbo- en Milieucoördinator voert het beleid uit. Een enkele Arbo- en milieucoördinator is van mening te weinig tijd te krijgen voor het uitvoeren van zijn taken.

1 Inleiding

De werkplekken van met name studenten laten nog al eens te wensen over. Een goede werkhouding in de collegebanken of op overige werkplekken meestal niet mogelijk. Studenten vallen weliswaar onder de Arbo-wet, maar veel duidelijkheid op dit gebied schept de wet niet. Ook is het vaak niet duidelijk waar studenten met Arbo-gerelateerde problemen terecht kunnen.

De TU/e heeft wel de intentie om het Arbo-beleid ook op studenten te richten, maar dit komt naar ons idee nog onvoldoende van de grond. Dit alles was aanleiding om te onderzoeken welk Arbo-beleid er op de TU/e gevoerd wordt, met name met betrekking tot studenten. Belangrijk hierbij was om erachter te komen waar knelpunten zitten in het Arbo-beleid van de TU/e, zodat er vervolgens concrete aanbevelingen gedaan kunnen worden om de Arbeidsomstandigheden van studenten te verbeteren. Het resultaat van dit onderzoek is te lezen in deze notitie.

De beschrijving van de afkortingen die in deze notitie gebruikt zijn, is te vinden in op het laatste blad van deze notitie.

Arjan Geven
Aafke Heringa
Arjan Flikweert
Yvette Marijnissen

2 Doel- en Probleemstelling

Alvorens de werkgroep op onderzoek is uitgegaan, zijn er doel en probleemstellingen geformuleerd en is er een werkwijze vastgesteld.

Het **doel** van de werkgroep is:

Inzicht krijgen in het netwerk waarin het Arbo-beleid op de hele TU/e met betrekking tot studenten zich afspeelt en in het Arbo-beleid met betrekking tot studenten zoals dat op de TU/e gevoerd wordt.

Om dit te kunnen realiseren wordt de volgende **probleemstelling** geformuleerd:

In welke mate is het TU/e Arbo-beleid met betrekking tot studenten goed en effectief?

Een **goed** Arbo-beleid wordt gedefinieerd als een beleid dat goede arbeidsomstandigheden, zoals deze in de Arbo-wet omschreven staan, mogelijk maakt voor studenten.

Hiertoe volgt allereerst een normatieve beschrijving van de organisatiestructuur van het Arbo-beleid op de TU/e en de belangrijkste actoren daarin. Daarbij komen de Arbo-wetgeving voor studenten en de positie die de student in het geheel van Arbo-zaken inneemt aan de orde. Er is dan een (o.a. wettelijk) kader geschapen waarbinnen het Arbo-beleid met betrekking tot studenten zich afspeelt. Vervolgens wordt er gekeken in hoeverre het Arbo-beleid op de verschillende faculteiten en student-gerelateerde diensten voldoet aan dit kader middels een TU/e-brede inventarisatie van het Arbo-beleid. Met andere woorden; er wordt gekeken of het betreffende Arbo-beleid als 'goed' kan worden aangemerkt.

De volgende deelvragen kunnen hiertoe worden geformuleerd:

1. Waar ligt de organisatieverantwoordelijkheid van het Arbo-beleid op de TU/e en wat zijn de belangrijkste actoren hierin?
2. Welke positie heeft de student in deze structuur en in hoeverre biedt de wet bescherming voor de positie van de student?
3. Welk Arbo-beleid wordt er gevoerd op de faculteiten en bij de student-gerelateerde diensten?

Een **effectief** Arbo-beleid wordt gedefinieerd als: een beleid dat in de uitvoer geen knelpunten ondervindt en het beoogde effect heeft. Hiertoe wordt in de TU/e-brede inventarisatie van het Arbo-beleid gekeken welk Arbo-beleid er specifiek met betrekking tot studenten gevoerd wordt, hoe de uitvoering van dit beleid verloopt, wat er bereikt is met het beleid en of er eventuele knelpunten naar voren komen.

Dit deel van de probleemstelling wordt uitgewerkt aan de hand van de volgende deelvragen:

4. Wat zijn de aandachtspunten van het TU/e Arbo-beleid met betrekking tot studenten?
5. Hoe worden deze aandachtspunten ten uitvoer gebracht en wat is er tot nu toe bereikt?

6. Komen er knelpunten naar voren in de *vorming* en bij de *uitvoer* van het Arbo-beleid met betrekking tot studenten?

Wanneer al deze deelvragen zijn beantwoord, kan de probleemstelling beantwoord worden in de conclusies. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan om eventuele knelpunten weg te nemen.

3 Verdeling verantwoordelijkheden Arbo en belangrijkste actoren

In dit hoofdstuk staat centraal wat de structuur van de organisatie van het Arbo-beleid is en wat de belangrijkste actoren daarin zijn.

Allereerst wordt uiteengezet welke verantwoordelijkheid de TU/e heeft met betrekking tot Arbeidsomstandigheden en hoe deze verantwoordelijkheden over de TU/e verdeeld zijn. Vervolgens worden twee belangrijke actoren in het Arbo-beleid beschreven, namelijk AMSO (Arbo & Milieu Service Organisatie) en de Arbeidsinspectie. Verder wordt ook de positie van de student volgens de Arbo-wet, en de uitwerking daarvan, toegelicht. Tot slot van dit hoofdstuk zullen kort de conclusies en daaruit voortvloeiende aanbevelingen worden weergegeven.

De informatie voor dit hoofdstuk is afkomstig uit een schriftelijke correspondentie met de Arbeidsinspectie en gesprekken met AMSO, Arbo- en Milieucoördinatoren en directeurs bedrijfsvoering van de verschillende faculteiten. Volledige verslagen van de gevoerde correspondentie en gesprekken zijn terug te vinden in de bijlagen, welke apart gebundeld zijn².

3.1 Verdeling verantwoordelijkheden voor Arbo

De verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden van zowel studenten als medewerkers is op sommige plaatsen erg onduidelijk en/ of versnipperd. Zo is er op centraal niveau niemand expliciet aangewezen die verantwoordelijk is voor de aansturing en coördinatie van het Arbo-beleid. Ook zorgt het schuiven met diensten als AMSO voor meer onduidelijkheid³.

Binnen de faculteiten is de verantwoordelijkheid wat duidelijker, maar wel versnipperd: de directeur bedrijfsvoering is wettelijk verantwoordelijk voor de veiligheid en arbeidsomstandigheden, de Arbo- en Milieucoördinator is gemandateerd voor de uitvoering en moet verantwoording afleggen aan de directeur bedrijfsvoering. Op sub-facultair niveau zijn doorgaans capaciteitsgroep-voorzitters verantwoordelijk en zijn ruimteverantwoordelijken aangewezen. Wat de arbeidsomstandigheden van studenten betreft zijn wettelijk docenten en begeleiders als verantwoordelijke aangewezen.

Echter ondanks deze wettelijke regelingen zijn sommige mensen die verantwoordelijk zijn, zich er niet van bewust dat zij verantwoordelijk zijn voor de Arbeidsomstandigheden van de student, met name op sub-niveau's.

AMSO verzorgt adviezen aan alle afdelingen, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering daarvan. Bij diensten is in principe het hoofd van die dienst verantwoordelijk. Echter de verantwoordelijkheid wordt een stuk onduidelijker doordat de Dienst Huisvesting (DH) ook een deel van de verantwoordelijkheid voor gebouwen en inrichting draagt. Zo valt in het auditorium een deel van het meubilair onder de verantwoordelijkheid van het hoofd van het auditorium, maar een ander

---

² Wegens de omvang van deze bijlagen is besloten deze apart te bundelen als deel 3 van deze notitie.

³ AMSO is onlangs verschoven van Dienst Huisvesting naar Dienst Algemene Zaken. Dienst Algemene Zaken valt onder de verantwoordelijkheid van de secretaris van de universiteit, die officieel geen lid is van het CvB.

deel (collegezalen) valt weer onder de dienst huisvesting. Waar de scheidslijn precies ligt, is niet altijd even duidelijk.

Waar het studenten betreft, is de verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden verdeeld over de directeur bedrijfsvoering en de opleidingsdirecteur. De eerste is verantwoordelijk voor inrichting van werkplek en veiligheid daarvan, de laatste voor de uitvoering van het onderwijsprogramma. Het vaststellen van het onderwijsprogramma is echter weer de verantwoordelijkheid van het faculteitsbestuur. Bij veel faculteiten opereert de directeur bedrijfsvoering los van de opleidingsdirecteur als het gaat om de arbeidsomstandigheden van de student. Hierdoor is het onduidelijk wie verantwoordelijk is voor de werkdruk van de student. Een integrale benadering van de arbeidsomstandigheden van studenten zou beter zijn en meer duidelijkheid scheppen.

De zojuist beschreven versnippering van verantwoordelijkheden met betrekking tot arbeidsomstandigheden van studenten is ook terug te zien bij de taakverdeling van de arbeidsinspectie en de onderwijsinspectie.

Wat ook opvalt is dat sommige directeuren bedrijfsvoering en Arbo- en Milieucoördinatoren niet altijd een even goed beeld hebben van de studieactiviteiten van studenten en met name de frequentie en de duur van een bepaalde studieactiviteit, waardoor problemen (zoals rug- en knieklachten en RSI) onderschat worden. Het is namelijk een groot verschil of iemand twee uur of acht uur op een dag in de collegebanken moet zitten of achter zijn laptop moet werken.

Er bestaat weinig zicht op de soorten gezondheidsklachten die studenten vanwege de studie oplopen en de aantallen daarvan. Slechts wanneer chronische klachten ervoor zorgen dat studenten langdurige vertraging in hun studie oplopen, komen studenten bij studieadviseur of studentendecaan terecht. Dit is slechts een kleine groep, waarschijnlijk het topje van de ijsberg. Een goed beeld van de arbeidsomstandigheden van studenten en daaraan gerelateerde gezondheidsklachten ontbreekt derhalve. Werknemers komen bij gezondheidsklachten bij de bedrijfsarts terecht, studenten kunnen alleen naar de huisarts en daarmee ontbreekt adequate registratie van klachten op de TU/e. Zie ook paragraaf 3.4.

3.2 AMSO

AMSO is één van de belangrijke actoren in het Arbo-beleid voor studenten op de TU/e. Zij draagt weliswaar geen verantwoordelijkheid voor het Arbo-beleid, maar de verantwoordelijke personen voor dit beleid maken wel veel gebruik van de adviezen van AMSO.

Om deze reden is een gesprek met AMSO gevoerd om meer inzicht te krijgen over de rol van AMSO in het Arbo-beleid op de TU/e. De vragen die tijdens dit gesprek zijn gesteld, alsmede een verslag van het betreffende gesprek, staan vermeld in de bijlagen welke apart gebundeld zijn als deel 3 van deze notitie. Hier volgt een opsomming van de hoofdpunten die uit dit gesprek naar voren kwamen:

- Verantwoordelijkheden met betrekking tot Arbo zijn onvoldoende geregeld op de TU/e.
- Op dit moment ligt bij AMSO de nadruk van Arbo-beleid voor studenten op RSI-preventie. Een van de voornaamste knelpunten hierbij is dat studenten moeilijk te monitoren zijn en dat de RSI-workshops door veel studenten niet gevolgd worden.
- De Arbo-wetgeving schiet tekort voor studenten.

- Studenten kunnen niet terecht bij de bedrijfsarts.
- Er zijn grote verschillen tussen faculteiten met betrekking tot de opkomstpercentages bij de RSI-workshops en met betrekking tot de aanpak van RSI-problemen.
- AMSO is vooral een adviserend orgaan. De uitvoering ligt bij diensten en faculteiten.
- AMSO is momenteel onderbezet, maar daar komt verbetering in.
- Verbeteringen zijn mogelijk door meer duidelijkheid omtrent de verantwoordelijkheden. Ook zijn er verbeteringen mogelijk door meer aandacht te besteden aan onderwijsbelasting met computergebruik en werkdruk. AMSO is van mening dat de RSI-bestrijding verbeterd kan worden door ergo-pakketten bij de laptops te leveren.

3.3 Arbeidsinspectie

Een andere belangrijke actor voor het Arbo-beleid op de TU/e is de Arbeidsinspectie. Tijdens de inspectieronden gaan zij na of universiteiten voldoen aan de Arbo-wetgeving. Indien er knelpunten naar voren komen, kan dit van invloed zijn op het Arbo-beleid dat op de betreffende faculteit gevolgd wordt.

De arbeidsinspectie heeft in de periode 1998-2000 voor het laatst de universiteit als geheel bezocht. Vorig jaar zijn ook nog enkele faculteiten van de TU/e bezocht, waarbij een aantal kanttekeningen geplaatst zijn door de Arbeidsinspectie, maar waarbij geen boetes uitgedeeld zijn. Bij de inspectieronde in de periode 1998-200 kwamen bij de drie technische universiteiten de volgende knelpunten naar boven:

- Arbo-beleidsvoering, waaronder risicoinventarisatie, plan van aanpak, voorlichting en onderricht, beleid seksuele intimidatie, beleid werkdruk
- Bedrijfshulpverlening
- Inrichting van gebouwen en arbeidsplaatsen
- Gevaarlijke stoffen, preventie, registratie, opslag, veiligheidsmaatregelen
- Klimaat en schadelijk geluid
- Machineveiligheid

Over de actuele situatie zal de arbeidsinspectie zich binnenkort een oordeel vellen bij een inspectieronde langs alle universiteiten. Hierbij zal specifiek gelet worden op RSI-risico's voor studenten, naar aanleiding van de zorgelijke landelijke ontwikkeling van toenemende RSI-klachten onder studenten.

Bij een bezoek van de arbeidsinspectie moet er altijd een lid van "het medezeggenschapsorgaan" mee. Ook moet van alle handhavingcorrespondentie een kopie naar "het medezeggenschapsorgaan". Het probleem is dat "het medezeggenschapsorgaan" op de TU/e niet bestaat (dit is blijkbaar ook niet duidelijk voor de arbeidsinspectie). Iedere faculteit heeft een faculteitsraad (FR), de diensten hebben een dienstraad (DR) en dan is er nog de universiteitsraad (UR). In de FR's en UR zijn twee groepen vertegenwoordigd: personeel en studenten. Daarnaast bestaat er ook nog het medezeggenschapsplatform⁴, waar de verschillende raden en de OPTUE (vakbondsorganisatie voor personeel) met elkaar overleggen. Wie dan precies met de arbeidsinspectie meegaat is onduidelijk, in het verleden was dit altijd een personeelslid. De handhavingcorrespondentie gaat naar het OPTUE, via het

---

⁴ Het medezeggenschapsplatform is een informeel overleg tussen vakbonden en de personeelsleden uit de verschillende raden.

medezeggenschapsplatform wordt dan informatie doorgesluisd naar de UR en FR's. Wat hierbij opvalt, is dat daarmee alleen vertegenwoordigers van het personeel goed geïnformeerd worden, want de OPTUE is een belangenbehartiger van het personeel. Bij het medezeggenschapsplatform zitten ook alleen personeelsleden. Daarmee worden de belangen van studenten en hun arbeidsomstandigheden (onbedoeld) makkelijk vergeten.

3.4 Wetgeving en positie student

In voorgaande paragrafen is er meer inzicht verkregen in de verdeling van de verantwoordelijkheden met betrekking tot Arbo en de rol van AMSO en de Arbeidsinspectie hierin. Nu ontbreekt nog het inzicht in de positie van de student volgens de Arbo-wet en wat dit nu in de uitvoering hiervan voor studenten betekent.

Studenten vallen sinds 1998 onder de Arbo-wet, om studenten en leerlingen een zelfde niveau van arbeidsbescherming te bieden als werknemers. Echter enkele bepalingen uit de Arbo-wet gelden voor studenten niet. Dit betreft welzijnsbepalingen zoals arbeidsinhoud en werkdruk. Studenten hebben officieel ook meer vrijheid om een bepaalde werkzaamheid niet te doen, of het rustiger aan te doen. Maar door allerlei regels, zoals studiefinancieringsduur, propedeuse-eisen, voorkennis eisen zijn studenten snel gedwongen om bepaalde dingen toch te doen, ook al is dit soms funest voor de gezondheid. Als een student een project voor een bepaalde deadline moet afronden, zal hij te lang doorwerken, omdat hij/ zij anders het vak niet haalt en al het werk voor niets heeft gedaan of behoorlijke studievertraging oploopt, omdat hij/ zij dan niet verder mag met het volgende project. Vaak wordt gezegd dat studenten beter moeten plannen. Het komt echter vaak voor dat deadlines van verschillende opdrachten in dezelfde week liggen. Bovendien geven veel docenten vlak voor de deadlines nog aanvullende eisen aan en/ of wordt een opdracht zelf vrij laat uitgelegd. Vaak is de student door onduidelijkheden in een opdracht te uitgebreid bezig en doet daardoor vaak meer dan eigenlijk in de opdracht bedoeld was.

De positie van de student wordt ook nog eens verzwakt doordat zij geen vaste werkplek hebben. Een vaak gebruikt argument om een werkplek voor studenten niet aan te passen is dat de student daar niet lang zit en dus minder risico loopt. Feit is, dat hoewel studenten vaak maar korte tijd op één werkplek, ze vaak wel een langere tijd, meestal de hele dag, op meerdere slechte werkplekken zitten. Vreemd genoeg krijgt personeel wel verstelbaar meubilair, terwijl deze maar één keer ingesteld hoeft te worden: een "vaste" stoel met de juist afmetingen en draaimogelijkheid zou evengoed voldoen. Verstelbare stoelen zijn juist ontworpen om wisselende gebruikers toch goed te laten zitten. Gelukkig worden op de TU/e op een aantal plaatsen nu wel werkplekken voor studenten verbeterd, maar op een groot aantal plaatsen is dit nog niet het geval.

In de Arbo-wet staat tevens dat medewerkers/ studenten verantwoording dragen voor de eigen veiligheid en gezondheid, maar ook voor die van de collegae en medestudenten. Als een student of medewerker een ongeval krijgt, maar weigert naar het ziekenhuis te gaan, kunnen andere medewerkers/ studenten zich niet aan hun verantwoordelijkheid onttrekken en roepen "dat moet hij/ zij zelf maar weten". Zij zijn verplicht ervoor te zorgen dat de desbetreffende persoon wel naar het ziekenhuis gaat. Als iemand zijn been breekt, zijn vinger eraf zaagt of brandwonden

oploopt is het besef van deze verantwoordelijkheid wel redelijk aanwezig. Als het echter gaat om meer sluimerende aandoeningen zoals rugklachten en RSI lijkt dit besef totaal afwezig te zijn, terwijl de gevolgen van dergelijke aandoeningen soms nog erger zijn dan bij een plotseling ongeval. Hier wordt eigenlijk altijd gezegd dat dit de eigen verantwoordelijkheid van de student is. Dit soort klachten komt met name voor bij mensen met een erg groot plichtsbesef of prestatiedrang, zij werken door, of ze nu pijn hebben of niet. Hierbij is het des te belangrijker dat ze door collegae of medestudenten aangesproken worden op het belang van hun eigen gezondheid en het feit dat ze onverstandig bezig zijn. Voor een motorhelm, veiligheidsgordel of alcohol in het verkeer is dit zelfs wettelijk geregeld!

Een student of medewerker kan pas de verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid en gezondheid nemen als hij alle gevaren kent en hoe hij ongevallen en klachten kan voorkomen. Bij machinewerkplaatsen en laboratoria is dit vrijwel overal goed geregeld. Studenten mogen over het algemeen niet zonder veiligheidsinstructie en soms alleen met getekende verklaring van bekendheid met de veiligheidsvoorschriften in die ruimte werken. De voorschriften verschillen echter wel per faculteit.

Wanneer het over niet-directe veiligheids- en gezondheidsbedreigingen gaat, zoals bijvoorbeeld bij RSI-workshops, daar niet overal op dezelfde wijze tegenaan gekeken: het volgen van een workshop wordt vaak aan studenten of medewerkers zelf over gelaten. Degene die de workshops niet volgt, wordt dus niet bewust gemaakt van de gevaren en hoe deze te voorkomen zijn, maar krijgt vervolgens wel een eigen verantwoordelijkheid om klachten te voorkomen. Ook moet de student in de gelegenheid worden gesteld verantwoord te werken. Zo moeten er werkplekken beschikbaar zijn, waarbij het mogelijk is om verantwoord te werken. Het onderwijsprogramma moet zodanig ingericht zijn dat het überhaupt mogelijk is om werkzaamheden af te wisselen. Ook moeten er voldoende kluisjes om notebook op te bergen, zodat het mogelijk is om pauze te nemen zonder dat de notebook gestolen wordt.

Studenten hebben ook een andere positie dan medewerkers, omdat er geen sprake is van een ondergeschiktheidsrelatie. Een medewerker moet instructies van zijn meerdere opvolgen, studenten hebben hier (weer) een eigen verantwoordelijkheid. Dit zou ondervangen kunnen worden door studenten aan een bepaald Arbo- en veiligheidsreglement te laten houden, zoals bijvoorbeeld in laboratoria al gedaan wordt. Studenten kan de toegang tot laboratoria en machinewerkplaatsen ontzegd worden, indien zij zich niet aan de veiligheidsregels houden. Een soortgelijke sanctie is niet mogelijk op andere studentenwerkplekken.

Een ander verschil in positie tussen medewerkers en studenten is dat medewerkers bij werkgerelateerde gezondheidsklachten bij de bedrijfsarts terecht komen. Deze kan benodigde aanpassingen in de werkplek en werkzaamheden aan de TU/e doorgeven en in de gaten houden welke klachten op de TU/e relatief vaak voorkomen. Studenten kunnen alleen naar de huisarts. Doordat de huisarts geen zicht heeft op de werkzaamheden van de student, geeft deze niet altijd de goede adviezen. De gezondheidsklachten van studenten worden niet bijgehouden zodat de TU/e geen zicht heeft op de voorkomende klachten en de omvang daarvan. Daardoor kan de TU/e dus niet tijdig maatregelen nemen om onvoorziene optredende risico's te voorkomen. Ook is de student voor de reïntegratie in zijn studie op zichzelf aangewezen. De Studenten Psychologen kunnen de psychologische begeleiding wel doen, maar als het gaat om fysieke klachten hebben zij onvoldoende kennis om dit

goed te doen. Studenten weten vaak ook niet waar zij terecht kunnen met gezondheids- en veiligheidsklachten op de universiteit en zijn zich ook vaak niet bewust dat zij ook onder de Arbo-wet vallen.

Bij medewerkers komen gebreken van de werkplek ook makkelijker naar boven omdat zij recht hebben op een periodiek arbeids- en gezondheidsonderzoek (PAGO), waarbij hun werkplek goed bekeken wordt. Bij studenten is dit niet het geval, waardoor gebreken van de werkplek vaak onbekend blijven.

3.5 Conclusies

- a) Op centraal niveau is de verantwoordelijkheid voor Arbo en veiligheid onvoldoende geregeld. Op andere niveaus is de verantwoordelijkheid erg versnipperd of zijn scheidslijnen onduidelijk. Niet alle wettelijk aangewezen verantwoordelijke personen zijn zich ervan bewust dat zij verantwoordelijk zijn voor bepaalde arbeidsomstandigheden.
- b) AMSO heeft een adviesfunctie binnen het Arbo-beleid van de TU/e, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering daarvan. De uitvoering van het Arbo-beleid ligt bij faculteiten en diensten zelf.
- c) De verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden van studenten is op alle niveaus in tweeën gesplitst, namelijk werkplek en werkdruk. De eerste valt onder de directeur bedrijfsvoering/ arbeidsinspectie de tweede onder de opleidingsdirecteur/ onderwijsinspectie. Een integrale aanpak van werkplek en werkdruk ontbreekt vaak.
- d) Er bestaat weinig zicht op de gezondheidsklachten die studenten vanwege hun studie oplopen. Studenten weten vaak niet waar ze met hun klachten naar toe moeten.
- e) Studenten zijn voor begeleiding bij de reïntegratie voornamelijk op zichzelf aangewezen.
- f) AMSO legt momenteel de nadruk van Arbo-beleid voor studenten op RSI-preventie. Het moeilijk monitoren van studenten en de lage opkomstpercentages bij de RSI-workshops vormen hier knelpunten.
- g) De Arbeidsinspectie legt momenteel bij haar inspectierondes ook nadruk op RSI-risico's voor studenten.
- h) De communicatie betreffende de handhavingcorrespondentie van de Arbeidsinspectie naar medezeggenschapsorganen waar studenten zitting hebben (zoals FR en UR) verloopt niet goed, waardoor studenten hier nauwelijks bij betrokken worden.
- i) Ondanks dat studenten sinds 1998 onder de Arbo-wet vallen, geldt deze wetgeving wat betreft welzijnbepalingen, zoals arbeidsinhoud en werkdruk, *niet* voor studenten. Echter werkdruk wordt studenten wel opgelegd door regels, zoals studiefinancieringsduur, propedeuse-eisen, voorkenniseisen of meerdere deadlines in een kort tijdsbestek, het laat uitdelen van opdrachten.
- j) De rechtspositie van de student wordt verzwakt doordat studenten geen vaste werkplekken hebben, terwijl de werkplekken die studenten tot hun beschikking hebben wel vrijwel allemaal dezelfde soort werkplekken zijn.
- k) De Arbeidsomstandigheden voor studenten op machinewerkplaatsen en in laboratoria zijn over het algemeen goed geregeld, alhoewel er wel grote verschillen zijn in voorschriften. Medewerkers en studenten dragen verantwoording voor hun eigen veiligheid en gezondheid, maar ook voor die van collegae en medestudenten voor wat betreft de directe veiligheids- en gezondheidsbedreigingen/ gevaren die hier kunnen optreden.

- d) Wat betreft indirecte veiligheids- en gezondheidsbedreigingen (oftewel: sluimerende klachten die zich pas na een lange tijd als gezondheidsklacht uiten) worden studenten alleen een eigen verantwoordelijkheid toegeschoven.
- m) Doordat studenten geen ondergeschiktheidsrelatie hebben, zoals medewerkers, wordt veel verantwoordelijkheid op studenten afgeschoven.

4 TU/e brede inventarisatie van het Arbo-beleid en de uitvoering ervan

Na een uitvoerige beschrijving van de organisatie van de verantwoordelijkheden met betrekking tot Arbo-beleid en de bijbehorende actoren, wordt er nu overgegaan tot een TU/e brede inventarisatie van het Arbo-beleid. Hierbij wordt bekeken welk Arbo-beleid er op de verschillende faculteiten en (studentgerelateerde) diensten aanwezig is en hoe de uitvoering hiervan verloopt. Ook wordt onderzocht wat de aandachtspunten in dit beleid met betrekking tot studenten zijn en wat er op dit gebied reeds bereikt is. Tevens worden de knelpunten van de vorming en uitvoering van het Arbo-beleid geïnventariseerd en voor zover dit mogelijk is worden hiervoor aanbevelingen gedaan.

Er is van tevoren een vragenlijst opgesteld die is voorgelegd aan de Arbo- en Milieucoördinatoren en directeurs bedrijfsvoering van de verschillende faculteiten, het Hoofd Bibliotheek en Informatievoorziening en het hoofd Auditorium. Er is voor gekozen om deze beide diensten ook de vragenlijsten voor te leggen, aangezien zij veel studentenwerkplekken in hun beheer hebben. Het is helaas niet gelukt om een afspraak te maken met de IC-Theek, waardoor deze buiten dit onderzoek is gevallen. In de onderstaande paragrafen zijn aan de hand van de vragen de bevindingen van de ondervraagde personen uiteengezet. De volledige verslagen van de verschillende gesprekken zijn vermeld in de bijlagen welke apart gebundeld zijn als deel 3 van deze notitie.

Aan het einde van iedere paragraaf worden korte conclusies van de bevindingen gegeven. Er is besloten om de nummering van de conclusies uit het voorgaande hoofdstuk voort te zetten, zodat in de slotaanbevelingen eenvoudig gerefereerd kan worden aan de getrokken conclusies eerder in het verslag.

4.1 Welk Arbo-beleid wordt er gevoerd op deze faculteit/ bij deze instantie?

Wat betreft het Arbo-beleid dat gevoerd wordt op de verschillende faculteiten komt vooral naar voren dat er vaak geen specifiek beleid gevoerd wordt op een faculteit. Men volgt over het algemeen het Arbo-beleid van de TU/e en de Arbo-wet. Bij het volgen van het beleid van de TU/e wordt gebruik gemaakt van Risico Inventarisaties en Evaluaties (RI&E's). Deze RI&E's worden eens in de 4 jaar uitgevoerd en hieruit volgt een plan van aanpak. Daarmee gaan faculteiten aan de slag (TM, E, W, Bibliotheek). Verder moet elke faculteit een Arbo-jaarverslag maken met daarin vermeld wat op het gebied van Arbo bereikt is het afgelopen jaar en wat de plannen zijn voor het komende jaar.

Echter een uitzondering op de pragmatische aanpak van het Arbo-beleid zijn de faculteiten T en N. Bij de faculteit T is reeds een structurele opzet gemaakt van Arbo en milieu in het hele bedrijfsproces: het Arbo- en Milieusysteem. Dit om continue monitoren van Arbo en milieu mogelijk te maken. Dit Arbo-beleid is gericht op het optimaliseren van Arbeidsomstandigheden, welzijn en veiligheid van *iedereen* die op de faculteit rondloopt. Hierbij hoort ook het minimaliseren van milieu-impact en schadelijke emissies. Van belang bij de opzet is dat de verantwoordelijkheden

duidelijk zijn (zie ook paragraaf 3.1). Alleen op deze manier kunnen mensen op hun verantwoordelijkheden aangesproken worden. Bij de faculteit Technische Natuurkunde is een soortgelijke structurele opzet in ontwikkeling (voor de opzet: zie bijlagen, deel 3 van deze notitie). De opzet van T wordt hierbij als leidraad gebruikt. Dit wordt vergemakkelijkt omdat de T en N dezelfde directeur bedrijfsvoering hebben.

Wat betreft het RSI-beleid als onderdeel van het Arbo-beleid, wordt ook het TU/e brede beleid gevolgd (TM, W&I, B). De faculteit W&I was hier al mee begonnen voordat het TU/e brede RSI-beleid gestart werd.

Een ander aspect wat naar voren komt is dat bij de 'papieren' faculteiten, te weten de faculteiten die over het algemeen niet met gevaarlijke stoffen en opstellingen werken, vooral focussen op goede werkplekken (TM, W&I en Bibliotheek), de veiligheid van een gebouw (bijv. brandslangen en nooduitgangen) en de klimatologische omstandigheden van een gebouw (TM, W&I). Ook waar faculteiten overeenkomsten hebben, komen verschillen naar voren bij de aanpak van Arbo.

Bij de andere faculteiten heeft hetgeen wat op het gebied van Arbo gedaan wordt ook in grote mate te maken met veiligheid m.b.t. gevaarlijke stoffen, machines en proefopstellingen. Dit komt vooral naar voren bij de faculteiten T, N en BMT.

Bij de faculteiten T en N is men zich er sterk van bewust dat bij het opzetten en ten uitvoer brengen van een Arbo-beleid het creëren van bewustwording erg belangrijk is. Dit is een goede manier om draagvlak te creëren voor het Arbo-beleid. Door de Arbo- en Milieucoördinator van Natuurkunde werd er vooral op gehamerd dat dit een erg belangrijk punt is bij studenten; maak studenten duidelijk dat ze kwetsbaar zijn.

n) Conclusie

Over het algemeen hebben de faculteiten en studentgerelateerde diensten van de TU/e geen specifiek Arbo-beleid. Arbo is meestal geen integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van een faculteit of dienst, echter bij de faculteiten T en N is dit wel het geval. Zij benadrukken het creëren van bewustwording betreffende Arbo. Bij het behandelen van zaken op het gebied van Arbo wordt uitgegaan van de wet en Arbo-beleid van de TU/e, waarbij gebruikt gemaakt wordt van RI&E's. De faculteiten benadrukken verschillende aspecten van Arbo, hetgeen onder andere voortvloeit uit de verschillende aard van faculteiten (bijvoorbeeld experimenteel onderzoek vs. theoretisch onderzoek). Echter ook daar waar overeenkomsten tussen faculteiten zijn, zijn er grote verschillen in aanpak van Arbo.

4.2 Hoe (in welke volgorde) wordt dit beleid uitgevoerd?

Bij de manier waarop het Arbo-beleid uitgevoerd wordt, komt vooral naar voren dat men pragmatisch te werk gaat. Wanneer knelpunten zich voordoen, worden deze aangepakt en opgelost. Hierbij gaat het vaak om individuele gevallen. Ook voert men uit wat door de Arbo-wetgeving wordt voorgeschreven.

Bij de faculteit T wordt er meer vanuit een eigen beleidskader structureel aan Arbo gewerkt. De directeur bedrijfsvoering van T/ N gaf hierbij aan dat de uitvoer van het Arbo-beleid een iteratief proces is. Op de faculteit T is er een duidelijke volgorde waarin het Arbo-beleid bij de faculteit wordt uitgevoerd: te weten de 5 W's:

- Willen (beleid, organisatie -> reeds gedaan)
- Weten (inventarisaties doen -> reeds gedaan)
- Wegen (prioriteiten stellen, plan van aanpak uit RI&E opstellen)
- Werken (implementeren, bewustzijn bij mensen creëren)
- Waken (controle, verschillende capaciteitsgroepen bij elkaar: coördinatie)

Bij de faculteit N is dit nog in ontwikkeling.

Bij de uitvoer van het Arbo-beleid moeten prioriteiten gesteld worden, dit vanwege de beperkte financiën waar iedere faculteit wel mee te maken heeft. Hierbij wordt wel gesteld dat veiligheid boven alles gaat (T/ N). Dit komt onder andere naar voren in het feit dat bij de faculteit E zowel studenten als medewerkers moeten tekenen dat ze de veiligheidsvoorschriften behorende bij bepaalde laboratoria onder ogen gehad hebben, voordat men daar gaat werken. Bij de faculteit N is men hetzelfde van plan.

Bij de 'papieren' faculteiten ligt de uitvoer van het Arbo-beleid vooral op het gebied van RSI-workshops en voorlichting voor studenten en medewerkers en het aanpassen van werkplekken in geval van klachten (TM, W&I). Wat betreft het aanpassen van werkplekken wordt vaak het advies van AMSO ingewonnen. Bij de faculteiten W en BMT is een gezamenlijke Arbo-beleidscommissie ingesteld die het Arbo-beleid vormgeeft.

Bij de faculteit E en de Bibliotheek kwamen naar voren dat er in oude gebouwen vaak minimale aanpassingen gedaan worden en men met de grote aanpassingen vaak wacht tot de verhuizing. Zo wordt er bij de faculteit E gewacht met de uitvoer van een nieuwe RI&E. Deze zou eigenlijk al uitgevoerd moeten worden, maar de directeur bedrijfsvoering wacht hiermee tot de verhuizing van E naar een nieuw gebouw voltooid is. Ook bij Bouwkunde wordt gewacht met het uitvoeren van de RI&E tot na de verhuizing.

Bij meerdere faculteiten kwam naar voren dat in geval van verhuizingen of het toekennen van een nieuwe gebruiksfunctie van een bepaalde ruimte er altijd gecontroleerd wordt of de (nieuwe) ruimte voldoet aan de Arbo-normen.

De faculteiten E, T, W&I waren overigens van mening dat zij wat betreft de uitvoer van het Arbo-beleid op hun faculteit voorlagen op de overige faculteiten van de TU/e.

o) Conclusie

De uitvoer van het Arbo-beleid gebeurt voornamelijk aan de hand van RI&E's en hetgeen de Arbo-wet voorschrijft en kan gekarakteriseerd worden als pragmatisch. Vaak wordt advies ingewonnen van AMSO. Echter bij de faculteit T wordt meer vanuit een eigen beleidskader structureel aan Arbo gewerkt en bij N is dit in ontwikkeling. Bij de uitvoer van het Arbo-beleid moeten er, vanwege de beperkte financiën, prioriteiten gesteld worden. Faculteiten die nog gaan verhuizen, stellen grote aanpassingen en het doen van RI&E's tot na de verhuizing. Echter de verhuizingdata worden steeds uitgesteld, waardoor aanpassingen en RI&E's te lang achterwege blijven.

4.3 Met welke middelen wordt dit beleid uitgevoerd?

Over het algemeen wordt geconstateerd dat Arbo-zaken bij de verschillende faculteiten en de Bibliotheek niet apart begroot zijn. Geld voor (incidentele) Arbo-aankopen komt meestal uit een post onvoorzien of een post personeelskosten.

Meubilair wordt vaak door de capaciteitsgroepen zelf betaald, hierdoor komen studentenvoorzieningen niet of nauwelijks aan bod. Soms is er een geormerkt budget ter beschikking voor zaken als meubilair, Arbo en BHV. Bij de Bibliotheek is de situatie nog onduidelijker. Het Hoofd is bijvoorbeeld beheerder van De Hal, maar heeft hiervoor een nul-begroting tot zijn beschikking. Het Hoofd is verantwoordelijk voor eventuele aanpassingen, maar heeft hiervoor geen geld tot zijn beschikking. Financiën voor het auditorium worden centraal ter beschikking gesteld. Vrijwel overal wordt aangegeven dat het bedrag dat beschikbaar is, minder is dan gewenst, "het is roeien met de riemen die je hebt".

p) Conclusie

Arbo-zaken worden op alle faculteiten decentraal geregeld: capaciteitsgroepen betalen meubilair uit eigen begrotingen en Arbo-kosten worden niet apart begroot. Voor Arbo-zaken die studenten betreffen is meestal geen structureel budget beschikbaar. Bij de Bibliotheek is er een onduidelijke situatie betreffende wie verantwoordelijk is voor de kosten die arbo-aspecten met zich meebrengen. Bij het Auditorium worden de financiën centraal beschikbaar gesteld.

4.4 Wat zijn de aandachtspunten van het Arbo-beleid met betrekking tot studenten?

Wat betreft het Arbo-beleid met betrekking tot studenten wordt op alle faculteiten RSI genoemd, dit is een TU/e-breed speerpunt. Alleen de Arbo- en Milieucoördinator Bouwkunde besteed hier weinig aandacht aan. Er wordt voorlichting gegeven en er worden workshops gehouden voor de studenten. Bij sommige faculteiten is dit verplicht, bij de meeste vrijwillig. De Arbo- en Milieucoördinator van TM merkt op dat er op zijn faculteit 330 studenten zijn aangeschreven voor RSI-workshops, maar dat de opkomst erg laag was. Als idee draagt hij voor deze workshops verplicht te stellen voor de eerstejaars, vóór de uitgifte van de laptop. Zonder bewijs van deelname krijgt de student geen laptop. Hij meldt ook nog dat de faculteiten zelf de RSI-workshops moeten betalen en dat dit beter centraal geregeld zou kunnen worden. AMSO meldt dat niet alle voorzieningen ter preventie van RSI "student-proof" zijn (het kapot gaan van laptopstandaards, dit wordt ook gemeld door W&I). AMSO zou het wenselijk vinden om een ergonomiepakket bij de laptop te leveren. Het percentage eerstejaarsstudenten dat RSI-workshops volgt, varieert erg per faculteit. Bij T en BMT worden werkplekinstructies gegeven. De RSI-voorlichting bij W&I, T en E is goed.

Bij W en W&I wordt er gekeken naar de roostering van ICT-tijd. Verder wordt gekeken naar verstelbare ergonomische stoelen. Maar omdat het goed instellen veel tijd kost, wordt dit vaak niet gedaan door de student. Bij de faculteit E worden laptopstandaards te koop aangeboden voor studenten, hier wordt veel gebruik van gemaakt. Bij T kan de student laptopstandaard en toetsenbord lenen, bij de faculteiten W en BMT is dit binnenkort ook mogelijk.

De directeur bedrijfsvoering van E merkt op dat de Arbo-wetgeving met betrekking tot studenten nog onduidelijk is. Verder vindt hij dat de TU/e verantwoordelijkheid

heeft met betrekking tot werkplekken door het invoeren van laptops. Omdat de faculteit facilitator is van het onderwijs, ligt de nadruk van het Arbo-beleid met betrekking op studenten op goede werkplekken.

Een aantal faculteiten (T, N en ID) vindt de studenten net zo belangrijk als het personeel en besteedt daar dan ook net zoveel aandacht aan met betrekking tot het Arbo-beleid.

Werkplekken voor studenten krijgen bij een aantal faculteiten de aandacht, zoals bij E, B, W, BMT, ID, W&I en N. Bij andere faculteiten zijn er niet genoeg financiële middelen voor grootschalige vernieuwing van de werkplekken voor studenten.

Bij TM moeten studenten zelf aangeven of er aanpassingen nodig zijn (bewustwording!). Er zou een herkenbaar meldpunt moeten komen voor studenten, omdat studenten niet weten bij wie of waar ze moeten aangeven dat er aanpassingen nodig zijn.

Een probleem is dat de werkplekken voor studenten zijn niet individueel gebonden (in tegenstelling tot die voor het personeel). Dit vormt een belemmering omdat het steeds opnieuw instellen van meubilair veel tijd kost en veel studenten de moeite niet nemen om het meubilair in te stellen.

Bij TM wordt de suggestie geopperd om studenten aan het begin van het collegejaar een A4-tje te geven met de belangrijkste punten omtrent RSI en veiligheid. Verder lopen er bij deze faculteit veel studenten rond van andere faculteiten, aan hen wordt geen voorlichting gegeven en er zijn geen afspraken gemaakt met de andere faculteiten.

Er moet ook een culturomslag plaatsvinden (AMSO): studenten Informatica vinden apparatuur belangrijker dan goed meubilair en studenten B, TM hebben de neiging om overdreven presentaties te maken, hetgeen vaak geëist wordt, waardoor ze te lang achter elkaar moeten werken.

Studenten bij E en N moeten bij bepaalde laboratoria (stages, practica) specifieke veiligheidsregels lezen en ondertekenen. In hoeverre studenten door begeleiders blijvend op deze verantwoordelijkheid worden gewezen is onduidelijk.

Bij N krijgt de student een boekje met de gevaren die er zijn bij het gebruik van de specifieke opstelling. Het is vooral belangrijk voor de bewustwording van de student: maak de student duidelijk dat hij kwetsbaar is. Ook is er bij N in het eerste jaar een verplichte instructie veiligheid.

Bij W, B en BMT krijgt machineveiligheid veel aandacht.

In het nieuwe Bouwkundegebouw komen grote atelierruimtes. Er komen computerzalen in plaats van verspreiding van computers over de ateliers. De tekentafels maken plaats voor AutoCAD. Er komen grote werktafels met verstelbare en verrijdbare stoelen. Opvallend is dat de directeur bedrijfsvoering en de Arbo- en milieucoördinator zeer verschillende aandachtspunten met betrekking tot studenten noemden. De directeur bedrijfsvoering noemt met name RSI. De Arbo- en milieucoördinator schenkt hier weinig aandacht aan en richt zich vooral op veiligheid van de werkplaats.

In het Auditorium wordt de nadruk gelegd op de ontruiming bij calamiteiten en voorkoming van ongevallen. Meubilair valt onder de Dienst Huisvesting.

q) Conclusie

Op het gebied van Arbo voor studenten wordt door de faculteiten vrijwel alleen maar RSI-aanpak en de inrichting van werkplekken genoemd. Echter het Arbo-beleid omvat veel meer dan alleen RSI.

Er zijn grote verschillen tussen de faculteiten in de opkomst bij RSI-workshops en het bieden van goede studentenwerkplekken. Bij E, B, W, ID, W&I en N zijn werkplekken aangepast. Slechts drie faculteiten (T, N en ID) geven expliciet aan dat er in het Arbo-beleid geen onderscheid gemaakt wordt tussen student en medewerker. Bij de overige faculteiten bleek dat medewerkers vaak meer prioriteit krijgen dan studenten.

Bij een enkele faculteit (B) blijkt duidelijk dat er geen consistentie is tussen de aandachtspunten met betrekking tot studenten van de directeur bedrijfsvoering en die van de Arbo- en milieucoördinator.

De bewustwording van studenten betreffende arbeidsomstandigheden wordt als belangrijke factor genoemd in het Arbo-beleid.

4.5 Wat is er bereikt met het beleid?

Bij alle faculteiten is aandacht voor RSI. Er worden centraal RSI-workshops gegeven, voor eerstejaars studenten, zie hiervoor ook paragraaf 4.4.

Bij E, BMT en W zijn anti-RSI-pakketten (laptopstandaards, muizen, toetsenborden, spraaksoftware) te krijgen, of binnenkort te krijgen. Dit moet RSI-klachten tegengaan.

Vrijwel alle faculteiten hebben nieuw meubilair voor medewerkers aangeschaft, op sommige faculteiten is ook nieuw studentenmeubilair geplaatst. Wel zijn er grote verschillen over alle faculteiten wat betreft het soort en de kwaliteit van het aangeschafte meubilair. Verder is er een stuk bewustwording (BMT, W, W&I) gekweekt, waarin mensen elkaar stimuleren zorgvuldig om te gaan met computers en apparatuur.

Bij Bouwkunde is de (maquette)werkplaats extra veilig geworden, door minder scherpe zagen te gebruiken en gevaarlijke stoffen geheel weg te doen.

W heeft aanpassingen gedaan aan de motorstraat, verfspuiten en het licht.

Bij de faculteit E krijgen alle eerstejaars studenten een veiligheidsvoorlichting waarin onder andere wordt verteld wat de vluchtroutes van het gebouw zijn, waar de eventuele gevaren zitten en waar men om hulp kan vragen indien dit nodig is. Bij andere faculteiten is dit niet het geval.

Bij de bibliotheek is de hoofdzorg de veiligheid van de medewerkers: er zijn piepers/stil alarm aangeschaft, mede voor een veiliger gevoel.

Bij T en N is er veel ingezet om de situatie te verbeteren, bij N staat dit nog in de kinderschoenen waardoor de vruchten zich grotendeels nog moeten afwerpen. Bij T is de structuur van de verantwoordelijkheden al verbeterd en verduidelijkt. Bij overige faculteiten is een dergelijke structuur niet geformuleerd.

Op werkplekken waar levensbedreigende ongelukken kunnen gebeuren is vaak ook veel verbeterd door concrete aanpassingen en veiligheidsvoorschriften.

Wat betreft bewustwording van studenten is er bij alle faculteiten nog weinig bereikt, dit heeft wellicht nog veel tijd nodig. Positief is dat faculteitsraden (onder andere B en BMT) zich steeds meer om het Arbo-beleid van studenten bekommeren.

r) Conclusie

Vrijwel alle faculteiten besteden veel aandacht aan RSI, maar het gaat hierbij vooral om 'goedkope' maatregelen, zoals voorlichting. Aanpassingen van meubilair voor studenten vindt niet op alle faculteiten plaats (wel bij E, T, W&I, W, N en ID), terwijl wel vrijwel alle faculteiten nieuw meubilair voor medewerkers hebben aangeschaft. Er bestaan grote verschillen tussen de soorten en kwaliteit van het aangeschafte meubilair.

De veiligheid op een aantal faculteiten is verbeterd. Slechts bij een faculteit wordt aangegeven dat men instructies krijgt wat betreft vluchtroutes. Bij de overige faculteiten blijkt dit niet. Veiligheidsinstructies worden wel gegeven, maar zijn vaak niet verplicht.

Slechts op enkele faculteiten is er meer duidelijkheid gerealiseerd over de verantwoordelijkheden (T en N), terwijl deze onduidelijkheden bij alle faculteiten en diensten naar voren kwamen. Het vergroten van de bewustwording van de student krijgt wel aandacht, maar heeft nog niet de tijd gehad om zijn vruchten af te werpen.

4.6 Wat is de positie van het Arbo-beleid binnen deze faculteit/ instantie?

Bij veel faculteiten is het Arbo-beleid een van de vele aandachtspunten die een faculteit heeft. De faculteiten T en N vormen hierop echter weer een uitzondering. Bij T is het Arbo-beleid een integraal onderdeel van het totale beleid van de faculteit. Het is belangrijk dat men zijn verantwoordelijkheden neemt. De faculteit N is er druk mee bezig om Arbo een integraal onderdeel te laten worden van het totale beleid van de faculteit.

Ondanks dat Arbo (nog) geen eerste prioriteit heeft, wordt wel aangegeven dat Arbo de afgelopen jaren in prioriteit is gestegen (E, BMT). Bij de opleiding BMT is er meer structuur gekomen, waardoor het Arbo-beleid beter werkt.

Bij de faculteit ID kwam naar voren dat er vanwege de nieuwheid van de opleiding nu eerste prioriteit gegeven wordt aan de opzet van een onderwijsprogramma. De ruimte van de faculteit is wel gecontroleerd op Arbo-eisen.

Bij de faculteit B staat Arbo niet hoog op de agenda, omdat er geen dreigende situaties zijn (situatie 2002, voor de verhuizing). Echter de Faculteitsraden van B en BMT maken van Arbo-beleid een aandachtspunt.

s) Conclusie

Arbo krijgt weliswaar steeds meer prioriteit, maar nog lang niet altijd voldoende. De faculteiten T en N zijn duidelijk op weg om Arbo een integraal onderdeel te laten worden van de bedrijfsprocessen van de faculteit. Bij de faculteiten B en BMT vervullen de FR's een actieve rol bij het maken van Arbo tot een beleidspunt. Bij de overige faculteiten staat Arbo veel minder op de voorgrond.

4.7 Zijn er knelpunten in het beleid of de uitvoer daarvan?

Door de financiële problemen van de TU/e is een deel van de verbouwing van de campus al een aantal keren uitgesteld. Vooral de klimaatbeheersing (hitte) is een probleem dat in de verschillende gebouwen heerst: HG, E-hoog, Tema-gebouw/Paviljoen, W-hoog/laag. Deze gebouwen zijn allemaal verouderd, en toe aan renovatie, maar dit is allemaal uitgesteld. Ook financiële krapte in andere zaken wordt door iedereen genoemd: aanpassing van collegebanken aan langere studenten is hierdoor niet doorgegaan.

Onduidelijkheid omtrent verhuizingen in het kader van het Masterplan zorgen voor knelpunten bij de uitvoer van Arbo-zaken. Er worden vaak geen grote stappen ondernomen op het gebied van aanpassingen voor studenten (onder andere in de bibliotheek), omdat het niet duidelijk is wanneer er verhuisd wordt en men graag aanpassingen tegelijk met de verhuizingen wil verrichten.

Ook onduidelijkheid in de wetgeving en het gebrek aan financiële middelen zijn er de oorzaak van dat studentenwerkplekken niet (grootschalig) aangepast worden.

Er wordt ook opgemerkt (door AMSO en de directeur bedrijfsvoering van T en N) dat er tussen de studenten en de instelling een andere gezagsverhouding is dan tussen personeel en instelling. Dit maakt dat de studenten minder makkelijk aangesproken worden en het moeilijker is studenten aandacht te geven binnen het Arbo-beleid.

Een ander probleem dat wordt genoemd, is de eigen verantwoordelijkheid van studenten. Ondanks de Arbo-maatregelen die de TU/e neemt, zijn studenten ook zelf verantwoordelijk voor hun eigen welzijn. Er wordt bij verschillende faculteiten opgemerkt dat studenten verantwoordelijkheid moeten nemen en men vindt dat studenten vaak gemakzuchtig zijn.

De roostering van ICT-tijd wordt bij W&I genoemd als knelpunt. Het grote aantal 'laptopuren en de inroostering daarvan in een Arbo-vriendelijk schema is lastig. Ook op andere faculteiten wordt hier in verschillende mate naar gekeken.

Door de Arbo- en Milieucoördinator van B wordt als probleem genoemd dat de Arbo-richtlijnen soms niet toegesneden zijn op de situatie, eigen maatregelen bleken veiliger te zijn dan de voorgeschreven maatregelen. Ook leidt het verscherpen van regels soms tot situaties dat ruimtes die voorheen geschikt werden geacht voor hun functie ineens niet meer voldoen, en ook niet aan te passen zijn.

Als laatste wordt door vrijwel alle faculteiten de onderbezetting en gebrek aan deskundigheid op sommige vlakken van AMSO ervaren als knelpunt. Dit komt terug in paragraaf 4.8.

t) Conclusie

Het grootste knelpunt in de uitvoer van het beleid zijn de zeer beperkte financiële middelen, waardoor problemen soms niet opgelost worden. Andere knelpunten zijn: onduidelijkheid omtrent verhuizingen, onduidelijkheid in de wetgeving, Arbo-richtlijnen die niet toegesneden zijn op de situatie en het ontbreken van een gezagsverhouding tussen de universiteit en de student. Een ander knelpunt in het Arbo-beleid is de onderbezetting van AMSO.

4.8 Hoe is de relatie van deze faculteit/ instantie met AMSO?

De relatie van de verschillende faculteiten en instanties met AMSO is goed. Bij ID is de relatie nog zeer beginnend en is de rol nog onduidelijk. Er wordt wel vaak opgemerkt dat AMSO last heeft van onderbezetting, waardoor deze nog niet genoeg de kans heeft gehad de meerwaarde te laten zien.

De directeur bedrijfsvoering E meldt dat er op juridisch gebied te weinig kennis is en deze bij AMSO vergaard kan worden. De faculteiten zouden elkaar op praktisch gebied kunnen helpen, vanuit AMSO zou een bundeling van de Arbo- en Milieucoördinator en moeten worden opgezet. Op deze manier kan kennis optimaal benut worden. Er zijn echter geen middelen van het CvB beschikbaar om dit op te kunnen zetten. Daarom is er overleg tussen W, N en E om een commissie van Arbo- en Milieucoördinator en op te zetten.

De directeur bedrijfsvoering TM is van mening dat er efficiënter en effectiever aan Arbo gewerkt kan worden als de verschillende faculteiten en diensten meer zouden samenwerken op dit gebied, zodat er gemeenschappelijkheid en afhankelijkheid ontstaat.

Er wordt gesproken over een WTN-cluster, waarin de faculteiten W, T en N samenwerken omdat ze veel overeenkomsten hebben op Arbo- en Milieugebied.

AMSO wordt vaak ingeschakeld als er problemen worden gesignaleerd en ze doet inventarisaties en geeft advies.

De directeur bedrijfsvoering van BMT zegt dat AMSO veel werk uitvoert waar ze niet genoeg kennis voor heeft (milieuvergunningen) en pleit voor een extra vergunningdeskundige binnen deze organisatie. Verder mist AMSO een duidelijke coördinator en secretariële staf.

De directeur bedrijfsvoering van W vindt het onduidelijk welke positie AMSO precies inneemt binnen de universiteit. De AMSO is adviesorgaan van het CvB en de TU/e (faculteiten/ diensten) in het algemeen (Arbo- en Milieucoördinator N). Het Auditorium heeft behalve bij RI&E's weinig te maken met AMSO.

u) Conclusie

De relatie tussen AMSO en de verschillende faculteiten en instanties is goed. AMSO wordt vaak ingeschakeld bij problemen en geeft advies. De positie van AMSO is voor veel betrokken niet geheel duidelijk. Op bepaalde onderwerpen, zoals vergunningen, mist AMSO bepaalde deskundigheid.

Doordat AMSO last van onderbezetting heeft zij nog niet goed de kans gehad om haar meerwaarde te kunnen laten zien. Er is vanuit de faculteiten vraag naar bundeling van Arbo- en Milieucoördinatoren, maar wegens gebrek aan financiële middelen is dit nog niet van de grond gekomen.

4.9 Wat is de werkverhouding tussen de Arbo- en Milieucoördinator en de directeur bedrijfsvoering?

De werkrelatie tussen de directeuren bedrijfsvoering en de Arbo- en Milieucoördinator is die van een normale chef-medewerker-relatie. De Arbo- en Milieucoördinator voert het beleid uit en meldt mankementen aan de directeur

bedrijfsvoering. De mankementen worden meestal vervolgens door de directeur bedrijfsvoering met het faculteitsbestuur besproken. Er zijn bepaalde zaken die de Arbo- en Milieucoördinator zelfstandig kan oplossen, zoals aanpassingen van een werkplek of een nieuwe werkplek in verband met RSI-klachten.

De Arbo- en Milieucoördinator en van alle faculteiten/ instanties nemen deel aan het Arbo- en MilieuPlatform. Tussen de directeur bedrijfsvoering en de Arbo- en Milieucoördinator is ongeveer eens per twee weken overleg.

De Arbo- en Milieucoördinator is niet altijd voor 1 fte aangesteld, soms wordt het naast andere taken gedaan (Bibliotheek). De Arbo- en Milieucoördinatoren zijn vaak werkzaam op de meest risicovolle terreinen van de desbetreffende faculteiten. Bij de faculteiten W&I en ID is de Arbo- en Milieucoördinator tevens de ICT-coördinator. Bij B is de Arbo- en Milieucoördinator tevens medewerker van de maquettewerkplaats. Dit onderwerp krijgt van de Arbo- en Milieucoördinator van B daardoor veel aandacht, terwijl andere –ook belangrijke- risico's minder aandacht krijgen. Dit kwam ook al aan de orde in paragraaf 4.4.

De Arbo- en Milieucoördinator van E merkt op dat hij vindt dat hij de 0,2 fte die hij daarvoor beschikbaar heeft, te weinig vindt om alles adequaat uit te kunnen voeren.

Bij de faculteiten W en BMT is een iets andere werkverhouding aanwezig dan zojuist beschreven is. De directeuren bedrijfsvoering van W en BMT en de gemeenschappelijke Arbo- en Milieucoördinator van W en BMT vormen samen met andere betrokkenen (zoals BHV) een Arbobeidscommissie. De directeur bedrijfsvoering van BMT leidt deze commissie en de Arbo- en Milieucoördinator voert het door deze commissie opgestelde beleid, uit.

De directeur bedrijfsvoering TM spreekt met intern met twee huiscoördinatoren (milieu en veiligheid) en alleen hij praat met mensen van buiten over het Arbo-beleid.

De Arbo- en Milieucoördinator T is calamiteitencoördinator, hij mag bij acuut gevaar direct ingrijpen. Een keer per week is er overleg met de veiligheidscommissie. Alle zaken die naar voren komen uit de capaciteitsgroepen worden op de agenda geplaatst en de FR wordt tussendoor op de hoogte gehouden. Bij T en N heeft de Arbo- en Milieucoördinator nadrukkelijk de rol van adviseur, hij mag niet zelf een capaciteitsgroepvoorzitter aanspreken op Arbo- en Milieubeleid (behalve in geval van calamiteit).

v) Conclusie

De Arbo- en Milieucoördinator is verantwoording verschuldigd aan de directeur bedrijfsvoering en fungeert ook als adviseur. Mankementen worden door de directeur bedrijfsvoering met het faculteitsbestuur besproken, de Arbo- en Milieucoördinator voert het beleid uit.

De Arbo- en Milieucoördinatoren zijn vaak werkzaam op het meest risicovolle terrein van de faculteit. Alleen bij B dreigen andere risico's hierdoor op de achtergrond te raken. Sommige Arbo- en milieucoördinatoren zijn van mening dat zij niet voldoende tijd tot hun beschikking hebben om alle werkzaamheden naar behoren uit te voeren.

Afkortingenlijst

AMSO	=	Arbo- en Milieu Service Organisatie
Arbo	=	Arbeidsomstandigheden
Arbo-Ned	=	Externe Arbodienst
BHV	=	Bedrijfs- Hulp Verlening
BTD	=	BouwTechnische Dienst
CvB	=	College van Bestuur
DH	=	Dienst Huisvesting
DR	=	DienstRaad
FR	=	FaculteitsRaad
FTE	=	Full-Time Employee (voltijd werknemer)
ICT	=	Informatie - & CommunicatieTechnologie
IT	=	InformatieTechnologie
OGO	=	Ontwerp Gericht Onderwijs
OPTUE	=	Overleg Personeel TU/e (vakbond)
Medezeggenschapsplatform	=	Overlegorgaan Personeelsgeledingen TU/e
MUB	=	(Wet) Medezeggenschap Universitair Bestuur
PAGO	=	Periodiek Arbeids- en GezondheidsOnderzoek
RI&E's	=	Risico Inventarisaties en Evaluaties
RSI	=	Repetitive Strain Injury
UR	=	UniversiteitsRaad
De verschillende faculteiten:		
B	=	Bouwkunde
BMT	=	BioMedische Technologie
E	=	Elektrotechniek
ID	=	Industrial Design
N	=	Technische Natuurkunde
T	=	Scheikundige Technologie
TM	=	Technologie Management
W	=	Werktuigbouwkunde
W&I	=	Wiskunde & Informatica